

τὴν διαρισμένην γνῶσιν, ὡς πολλάκις πρότερον εἴρηται. Πέμπτον. ὅπου φῆσι τὰ εἶδη, τῶν γενῶν μὴ κατηγορεῖσθαι, λαμβάνειν δεῖ τὸ κατηγορεῖσθαι ὄντας καὶ λόγῳ καὶ κατ' αὐτὸν καὶ κυρίως, καὶ οὕτω τὸ εἶδος σὺ κατηγορεῖται· τοῦ γένους· σὺ κυρίως δὲ κατηγορεῖται· καὶ μὴ καθ' αὐτόν, οἶον· τὸ ζῷον | ἀνθρωπός ἐστιν. "Ἐκτον, δῆτον λέγει τὸ εἶδος μὴ γίνεσθαι" f. 66 · ποτε γενικώτατον, μηδὲ τὸ γένος εἰδικωτάτον, τοῦτο μᾶλλον ἔδει κείσθαι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τούτων ἢ τῇ διαφορᾷ· τὸ γάρ μὴ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα καὶ ἀμφοῖν ὄμοιώς πρότερον, ὥστε ταῦτη κοινωνίαν ἀλλάγλωσις. Ἀλλὰ δεῖ οὕτως ἐξηγεῖσθαι· τὸ γένος εἰδέποτε δύναται γίνεσθαι γενικώτατον· τὸ δὲ γένος δύναται· Καὶ τὸ γένος εἰδέποτε δύναται γίνεσθαι· τὸ εἰδικώτατον, τὸ δὲ εἶδος δύναται, ὥστε ταῦτη διαφέρουσαν.

Γένους δὲ καὶ ιδίου κοινόν.

"Ἐπ! τοῦτοις παραβάλλει τὸ γένος καὶ τὸ ιδίον, καὶ τίθησι κοινωνίας αὐτῶν τρεῖς, ἴδιοντας δὲ πέντε.

"Ωσαύτας παραβάλλει τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκός, καὶ τίθησιν αὐτῶν 15 κοινωνίαν μίαν, ιδιότητας δὲ τέσσαρας. Τίθησι δὲ αὐτῶν κοινωνίαν μίαν, διότι οὐσερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν παρόντων πέντε καθόλου ἀναγκαίως ἔχει· διὰ γάρ τὸ πλεῖστον ἄλλοτέλων ἀπέχειν τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκός, ὅλιγίστη μὲν αὐτῶν ἡ κοινωνία, πλείστη δὲ ἡ διαφορά· κοινωνίας γάρ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνυπάρχον μόνον κοινῶς, τούτη τέστι τὸ κατὰ πλειόνων λέγεσθαι, ὥσπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ οὐτοῦ βαθμῶν. Ωτος τὰς ἔσχατα ἐν τοῖς οὖσι, τό τε λογικὸν ζῷον καὶ τὸ ἀψυχον καὶ ἀκίνητον σῶμα κοινωνοῦσι μόνον κατὰ τὸ εἶναι, ὅπερ ἔστι κοινὸν πᾶσι τοῖς ὁπώσποτε οὖσι.

Ταῦτα εἰπών, ἀποσκευάζεται τινα πλάνην, ἥτις ἡκολούθησεν ἀγ ἐκ 26 τῶν διορισμῶν αὐτοῦ· ὑπέλαβε γάρ την τινα εἶκοσι γίνεσθαι σχέσεις ἡ παραθέσεις διὰ τὸ ἔκαστον τῶν πέντε τούτων δις παραβάλλεται· πρὸς τὰ λοιπὰ τέσσαρα, καὶ οὕτω γίνεσθαι πεντάκις τὰ τέσσαρα ἡ τετράκις τὰ πέντε εἶκοσιν. Ἀλλὰ φῆσι πρὸς τοῦτο, ὅτι δέκα γίνονται αἱ πέντε καὶ οὐ πλείους· ἀδυολεσχήτα γάρ ἀν εἴη δις τὸ αὐτὸν λαμβάνειν· ἡ γάρ πρὸς 30 τὸ γένος τῆς διαφορᾶς σχέσις ἡ αὐτή ἐστι· τῇ τοῦ γένους πρὸς τὴν διαφορὰν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄμοιώς· ὥστε τί δεῖ ταῦτα διετέλεσι λαμβάνοντας εἶκοσι ποιεῖν; Ἀλλὰ μᾶλλον οὕτω δεῖ ποιεῖν· τὰ ἐφεξῆς καταριθμεῖν, καὶ ἀπὸ μὲν τῶν δύο ἀραιρεῖν μίαν σχέσιν καὶ τιθέναι μίαν, ἀπὸ δὲ τῶν τριῶν ἀραιρεῖν δύο, ἀπὸ δὲ τῶν τεττάρων τρεῖς, καὶ ἀπὸ τῶν πέντε τέσσαρας διὰ τὸ εἰληφθεῖν | τοσαύτας τὰς ἀνταποκριγομένας αὐταῖς καὶ σύζην f. 67 διαφέρειν· καὶ οὕτω δέκα μὲν εἶναι τὰς ἀραιρουμένας διὰ τὸ παρέλκειν, τὰς δὲ ὑπολειπομένας καὶ ἀναγκαῖας δέκα εἶναι τὰς πάσας.

Κοινὰ τοῖνυν διαφορᾶς καὶ εἶδους.

Ἐν τούτῳ τῷ μέρει παραβάλλει τὴν διαφορὰν πρὸς τὸ εἶδος, καὶ τιθησι κοινωνίας αὐτῶν δύο καὶ ίδιότητας τέσσαρας.

"Οπου δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ὁ Σωκράτης ἀεὶ λέγεται λογικὸς καὶ ἀεὶ ἄνθρωπος, λαμβανομένου τοῦ ἀεὶ οὐκ ἀπολελυμένως ἀλλὰ σχετικῶς, τουτέστιν ἐξ ὑποθέσεως· ἀεὶ γάρ ἐστιν ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος, ἔστ' ἀν γάρ, καὶ ἀεὶ λογικός, ἔως ἀν γάρ.

"Επειδὴς δὲ τοῦτο διαφορῶν τοιςὶ τις ἐστιν οὐχ ἀπλῶς ἀλλὰ τῇ τῷ διαφορῶν μετοχῇ, ὥστε αἱ μὲν διαφοραὶ καθ' αὐτάς εἰσι ποιότητες, τὰ δὲ τὸ εἶδος, τὸ ποιόν ἔχουσαι διὰ τὰς διαφοράς, οὔσαι τινὲς ὅντα καὶ περὶ ἑαυτὰ ποιότητας ἔχοντα διαφοράς.

"Επειδὴς δὲ τοῖνυν πλειονῶν πολλάκις τὴν διαφορὰν θεωρεῖσθαι πρὸς διαστολὴν τῶν ἀτόμων διαφορῶν· αὗται γάρ ἐφ' ἐνδέους θεωροῦνται μόνον οὖς εἰσιν εἰδοποιίες ἐκάστη. "Η δυνατὸν καὶ ἀλλως λέγειν, ὅτι πᾶσα διαφορά, καὶ αὐτὴ γάρ εἰδοποιία, κατηγορεῖται κατὰ πλειόνων οὐκ ἐνεργείᾳ ἀλλὰ τῷ περιεχόντι διανογόντι αὐτὴν πλείοσιν ὑπάρχειν εἶδεσιν.

"Επειδὴς δὲ τοῖνυν εἰπειν ὅτι εἰδος εἰδεῖς οὐ συντίθεται ὥστε ἀπογεννήσαται τις ἔτερον εἶδος; Ήγαντὶς μή τις νομίσῃ, ὅτι οὐδὲ ἐγὸς εἰδούς ἀτομον συντίθεται· ἔτερῳ ἀτόμῳ ἐξ ἀλλού εἰδούς, τοῦτό φησι συγχωρεῖν· Τοις γάρ ἵππος, συνερχομένη τινὶ σημῷ, ποιεῖ ήμίονα· καὶ ὁ λόγος ἐστίν, ὅτι τῷ αὐτῷ ἔκαστα ἐξ ἀλλού καὶ ἀλλού εἰδούς μιγνυμένων τὸ ἐκατέρωθεν κοινὸν εἰδος φυλάττεται· ἀδύνατον δὲ γάρ τῷ εἰδῶν αὐτόλου μιγνυμένων πρὸς τὴν τοῦ ήμιοντο γένεσιν εἰναῖς που καὶ σύνεσθαι· τὰ εἶδη, καθ' αὐτά, εἰπερ τὰ εἶδη ἀπλᾶ εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ οἷόν τε γάρ τα μὲν αὐτῶν μιγνυθεῖσαι, κατά τι δὲ ἀμικταὶ διαμένειν· εἴτα οὐδὲ οἷόν τε πάσχειν τὰ εἶδη καθ' αὐτά καὶ μεταβάλλειν· ἀλλ' ἵππος καὶ οὐρανός συνελθόντες καὶ ἀποτελέσαντες ήμίοναν διὰ τὸ μή εἰναι εἶδη ἀλλ' ἀτομα, οὐδὲ τὴν ἑαυτῶν φύσιν εἰλικρινῆ ἐν τῷ ήμιόνῳ ἐφύλαξαν· ἀλλοσ γάρ τι παρ' ἀμφοτέρων τῆς ἐκάστου σὺναίσι παραρρυείσης γέγονεν, ώστε εἰδος εἰδεῖς οὐ συνέρχεσθαι.

f. 67 v

Σγ, με:ώσεις.

Δεῖ δὲ εἰδέναι· ὅτι τὸ εἶδος τὸ φυτικὸν ἀφορᾶται ἑαυτῷ ὕλῃ τινά, καὶ διὰ τοῦτο γάρ οὐδὲ ἀμφοτέρων ἀτόμων ὁμοιειδῶν συγεργομένη πρὸς τὴν τοῦ ζῴου γένεσιν, ἐπεὶ τέτακται πρὸς ἐν εἰδος διὰ τὸ προσέναι τοῦ ἀτόμων ἐνεργούντων καθ' ἐν εἰδος, εἰ καὶ διαφόρως, τοῦ μὲν ὡς ποιητικῆς αἰτίας, τοῦ δὲ ὡς οὐλικῆς, πρὸς ἐν εἰδος τέτακται καὶ αὐτή· τὸ αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ποιεῖ ζῷον ὅμοιον τοῖς γεννήσασι κατὰ τὸ εἶδος· γάρ δὲ ἐκ δια-

φόρων εἶδεις ἀτέμων. λόγου χάριν, ἵππου καὶ σκού, συνερχομένη πρὸς τὴν τοῦ Λύφου γένεσιν, ἐπεὶ πρὸς διάφορα εἴδη, τέτακται, οὐ δύναται ποιεῖσαι ἐν εἰδοῖς ἀπλοῦν, ἀλλὰ ποιεῖ ἐν εἰδοῖς σύνθετον, καὶ αὕτη ἡ σύνθεσις τοῦ εἰδούς ἢ τὴν μίσις ἐστὶ κατὰ συμβεβηκότας διῃρέσιν σύνθεσιν τῆς οὐλης· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἡμίονος ἀεὶ ἐξ ἵππου καὶ σκού γίνεται· ἡμίονος δὲ οὐ ποιεῖ τὸ ἡμίονον διὰ τὸ μή, δύνασθαι προβάλλεσθαι οὐληγενῆ πρὸς τὸ εἰδοῦς τοῦ ἡμίονου, σύνθετον δινέοντας οὐλην ἐκ διαφόρων εἶδεις ἀτέμων προβάλλεται, ὃς εἰργάται.

Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδειν.

Τοῦ παραβολῆς τὴν διαφορὰν καὶ τὸ ἴδειν, δύο διαφορὰς τιθεῖται αὗτῶν καὶ καὶ γενίτις τοσαύτας· καὶ τὴν λέξιν, σαφῆς οὖσα, οὐδεμίας δεῖται ἐπιστασίας.

Εἰτα παραβολὴ: τὴν διαφορὰν καὶ τὸ συμβεβηκότας, καὶ τίθησι μίαν κοινωνίαν αὐτῶν τὸ ἐπί πλειόνων λέγεσθαι, καὶ αὕτη ἐστὶ πρὸς πᾶν συμβεβηκότας. Τίθησι δὲ καὶ ἑτέραν, τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεΐναι τῷ εἰδεῖ, τὸ καὶ αὕτη ἐστὶ πρὸς τὸ ἀγώριστον συμβεβηκότας μόνον, οὐ πᾶν δὲ ἀγώριστον συμβεβηκότας, ἀλλὰ τὸ τῷ εἶδει συμβαῖνον, ὅπερ ἔχει τὸ μέλον ἐν τῷ κόρακι. Ἀλλὰ τὸ σαῦπον ἀγωρίστως συμβεβηκότας τῷ Σωκράτει τυχόν, ὅμως οὐ παγτὶ ἀγθρώπῳ ὑπάρχει, εἰ καὶ ἀεὶ τῷ Σωκράτει πάρεσται. Ιδιότητας δὲ αὐτῶν τίθησι τρεῖς, ὃν τὴν μίαν ἐστίν, διτις τὴν διαφορὰν περιέχει τὰ εἶδη, οὐ περιέχεται· καὶ δεῖ νοεῖν ἐνταῦθα οὐ κατὰ τὸ εἶγα· ταύτη γάρ μάλλον περιέχεται τὴν διαφορὰν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ εἰδούς· ἀλλὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι, διτις κατὰ πλειόνων λέγεται, καὶ ἔτι κατὰ μίαν διαφοράν· σύνθετο γάρ τη σύντρετις οὐδὲ περιέχεισιν, ἀλλὰ ἐν εἰδοῖς μόνον δρίζουσιν· καὶ διτις τὴν διαφορὰν οὐ περιέχεται· ὅπό τοῦ εἰδούς, ἀλλὰ μήτη καὶ ὅπό τοῦ γένους οὐ περιέχεται· ἐνεργείᾳ, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν τὴν διαφορὰν ἐν τῷ γένει· ἐνεργείᾳ, f. 68 ἀλλὰ διυγάμει, τοις εἰρηται. Ἀλλὰ μήτη περιέχει τὴν διαφορὰν τὰ εἶδη οὐ κυρίως· κυρίως γάρ τὸ γένος περιέχει, διτις κατ' εὑθεῖαν, αὕτη δὲ πλαγίως. Καὶ ἄλλα δὲ ὅμοιάς τοιαῦτα δεῖ σημειοῦσθαι· ἐν τῷ μήτη περιέχεσθαι τὴν διαφοράν, ἀλλὰ περιέχειν· ἀρκεῖ δὲ τοσαῦτα. Δευτέρων δὲ τίθησιν ιδιότητας τοῖς διαφοράς τὸ μήτη, ἐπιδέχεσθαι τὸ μαθήματα καὶ τὸ φίτιον, οἷον τὸ λογικὸν οὐκ ἐπιδέχεται· εἰ γάρ καὶ λογικώτερον ἄλλον ἄλλου λέγομεν, οὐ τοιγατὴρ οὐσίαν ταύτην ἐγκλωπεῖν, ἀλλὰ τὴν ἐν μαθήμασι λογικὴν τῆς θυγῆς ἔξιν. Περὶ τούτου δὲ καὶ πρότερον ἐν τοῖς περὶ διαφορᾶς λόγοις ἐξήγαγεται. Τρίτην τίθησιν ιδιότητα τὸ μήτη μήγνυσθαι τὰς ἐναντίας διαφοράς, τὰς ἀντιδιαφοράς δηλούσται, τοις τὸ θηγατὸν καὶ ἀθάνατον· προσέθηκε δὲ τὰς ἐναντίας, διότι αἱ διαφοροὶ συνέρχονται, αἱ μὲν ὑπάλλη-

λοι ποιοῦσαι τὸ εἶδος, αἵ δὲ ἔτερογενεῖς, οἷον λογικὸν καὶ μουσικὸν η̄ πρᾶπηχυ, ποιοῦσαι τὸ ἀτομον· τὰ δὲ ἐναντία συμβεβηκότα μιγείη ἀν ποτε, φῆσιν, ἀν τούτης ἔμμεσα, ὡς ἔχει τὸ λεύκὸν καὶ τὸ μέλαν. Καὶ αὕτη η̄ διάκρισις διακρίνει τινὰς διαφορὰς συμβεβηκότων τινῶν, ἐν οἷς δηλονότι η̄ οὐκ εἴναιτιασι.

Εἰδους δὲ καὶ ἴδιου.

Ἐπὶ πᾶσι διακρίνει τὸ εἶδος τοῦ ἴδιου τέτρασιν ἴδιότησι· συγάπτει δὲ αὐτὰ δυσὶ κοινωνίαις.

Δεῖ δὲ στήμειοῦσθαι πρῶτον μὲν διπού λέγει ἀντικατηγορεῖσθαι ταῦτα τοὺς ἀλλήλων· εἴπε γάρ πρότερον, ὅτι τὸ εἶδος κατὰ μόνων τῶν ἀτόμων κατηγορεῖται· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπεναντίον· ἔχει γάρ ἔλεγε περὶ τῆς κατηγορίας τῆς καθ' αὑτὸν καὶ κυρίως, νῦν δὲ τῆς κατὰ συμβεβηκός, καὶ οὐ κυρίως.

Ἐτι, διακρίνει ταῦτα καὶ τοῖς ὄρισμοῖς αὐτῶν, καίτοι γε ἐπὶ τῶν ξιλλων μὴ γρησάμενος ταύτη τῇ διακρίσει διὰ τὴν μεγίστην αὐτῶν κοινωνίαν.

Ἐτι, διακρίνει τὸ εἶδος τοῦ συμβεβηκότος τέτρασιν ἴδιότησι, συνάπτων αὐτὰ κοινωνίᾳ μιᾷ, καὶ τίθησι τὴν αἰτίαν τοῦ μίαν ἀποδιδόναι κοινωνίαν, τοις ἐστὶν η̄ πλείστη ἀλλήλων διάστασις. Καὶ μὴν ἐλέγομεν πρότερον, διτὶ τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκός καὶ πλείστον ἀλλήλων ἀντίκεινται. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι ἀμφότερα ἀληθῆ εἰσιν· τὸ γάρ συμβεβηκός πλείστον διέστηκε τοῦ γένους, λαμβανόμενον ἀντὶ τῆς ἐπινοίας· διθεν καὶ τίθεται ἔσχατον ἐν τῇ τάξει· | τῶν κατηγορικῶν· ἀλλὰ διέστηκε πλείστον τοῦ εἶδους ὡς πρᾶγμα· τὸ γάρ συμβεβηκός, φησί, καὶ τὸ ϕ συμβέβηκεν τῷ γραμματεῖον τὸ εἶδος πλείστον ἀλλήλων διέστηκεν.

Ἐτι, παραβάλλει τελευταῖον τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός, καὶ τίθησι δύο κοινωνίας αὐτῶν, ἴδιότητας δὲ τρεῖς.

Ἀλλὰ δεῖ στήμειοῦσθαι πρῶτον μὲν διατί παραβάλλει τὸ ἴδιον μᾶλλον τῷ ἀγωρίστῳ συμβεβηκότι· διότι μᾶλλον κοινωνεῖ τὸ ἴδιον αὐτῷ η̄ τῷ γωρίστῳ. Ἀπὸ τῆς τούτων τοίνυν διακρίσεως πολλῷ μᾶλλον καὶ η̄ τοῦ ἴδιου καὶ γωριστοῦ συμβεβηκότος διάκρισις ἀναφαίνεσθαι δύναται. Δεύτερον, ὅπου φησὶν ἀγεύ τοῦ μέλανος μὴ ἀν ὑποστῆγαι τὸν Αἰθίοπα, δοκεῖ ἀντιλέγειν ἔαυτῷ· ἐγτεῦθεν γάρ ἐπεταί, ἀναρουμένου τοῦ συμβεβηκότος, ἀναρεῖσθαι· τὸ ϕ συμβέβηκεν· καὶ μὴν ἔλεγε συμβεβηκός εἴναι τὸ ἀπογινόμενον ἀγεύ τῇ τοῦ ὑποκειμένου φθισφάδε. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι τὸ συμβεβηκός δύναται γωρίζεσθαι τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὸ γνοῦν· ἐνταῦθα δὲ διούλεται ὁ Πορφύριος μὴ δύνασθαι γωρίζεσθαι τὸ συμβεβηκός κατὰ τὸ πρᾶγμα.

Ἐτι, πρότερον ἔλεγεν, ὅτι τὸ εἶδος προσφέστηκε τοῦ ἴδιου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἶδε· καὶ νῦν φησὶν ἀγεύ τοῦ ἴδιου μὴ ὑφίστασθαι

τὸ εἶδος, ὅστις πρότερον εἴναι τὸ ἕδιον τοῦ εἰδους, ὁπερ τῇ ὥλῃ τοῦ ἀνδριάντος ἐστὶ προτέρα τοῦ ἀνδριάντος, τοῖς ἀνευ ἀδύνατον εἴναι τὸν ἀνδριάντα. Άλλαξ δὲ λέγειν, διὰ τὸ αὐτὸν ἀνευ διεχῶς ἐστι· λέγεται γάρ καὶ ἐπὶ τῶν φύσει προτέρων καὶ αἰτίων τοῦ πράγματος κακὸν ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων παρεπομένων τῷ πράγματι, καθ' ὃν τρόπον λέγεται τὸν σύνθετον τὸν σύνθετον μὴ εἴναι ἀνευ τῶν συμβεβηκότων, καὶ τὸ συμβεβηκότα αὐθίς μὴ δύνασθαι εἶναι εἰ μὴ ἐν τῷ σύνθετῳ. Ως δέν φύσει προτέρου ἀνευ τοῦ εἰδους εὐ δύναται ὑποστῆγει τὸ ἕδιον, ἀλλ' ὡς τὸ ἐπόμενον ἀναγκαῖον τῷ πράγματι, ἀνευ τοῦ γελαστικοῦ σύγχρονον τοιούτοις ἐνθρωποῖς· εὐ γάρ ἐστιν ἀνθρωπος μὴ γελαστικὸς ὡν. Καὶ τοῦτο μὲν σύντονος προσχείρως γῦν λύεται, ἀλλὰ ἀκριβέστερον εἰργεται· ἐν τοῖς πρὸς τὸ ἕδιον ἔγγριμασι.

Ταῦτα εἰπών, προστίθησιν ἐν ἐπιλόγῳ μέρει, διὰ καὶ ἄλλαι σχέσεις αὐτῶν ἀποδιδοσθαι δύνανται, ἀλλ' ἀρκεῖς καὶ αὗται. Άρκει δὲ καὶ ἡμῖν τὰ ὡς ἐν ἔξτριγγεσι μέρει περὶ αὐτῶν εἰργμένη τοῖς εἰσαγόμενοις πρεπόντως.

15

Τέλος τῆς ἔξτριγγεσι τοῦ Σχολαρίου εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Πορφυρίου τὸ περὶ τῶν πέντε αὐθόλου εἴτουν τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λογικῆς. †

² ἐστὶ προτέρα τοῦ ἀνδριάντος om B, en marge C

Seconde partie.
 Commentaire
 du livre des Catégories d'Aristote.*)
 Prolégomènes.
 Leçon I.

Vatic. 2223

f. 69

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ
ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Προλεγόμενα.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΠΡΩΤΗ.

“Οσα μὲν περὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ ἔτι περὶ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης προδικλαρεῖν τοὺς εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἀριστοτέλους λογικῆς εἰσέρχεσθαι μέλλοντας ἐν ταῖς εἰς τὸ βιβλίον τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς ἐξηγήσεσι πράξιστες ἀπειδώναμεν· νῦν δὲ τοῦ βιβλίου τῶν κατηγοριῶν ἀρχόμενοι σὺν Θεῷ, ὃ πρῶτόν ἐστι τῶν τῆς λογικῆς βιβλίων ἐξ ὄντων τῶν πάντων, 10 λέγω δὲ τῷ Ἀριστοτέλει πεποιημένων, ἐπαναλαμβάνοντες τὰ τότε περὶ τῆς λογικῆς εἰρημένα συντόμως φαμέν, διὰ πᾶσα μὲν ἐπιστήμη καὶ τέγη λογική ἐστιν, ἀτε ὑπὸ λόγου τε εὐρημένη καὶ λόγῳ κανονιζομένη τε καὶ ἴθυνομένη. Ἄλλον ἐξαρέτως λογική καλεῖται ἢ περὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ λόγου συνισταμένη· ὃ γὰρ λόγος περιουσίᾳ ὁμοίως οὐ τὰς ἐνεργείας τῶν ὑποβεβηκυιῶν τῆς ψυχῆς ὁμοίως μόνας ιθύνει καὶ κανονίζει, ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκείας δι' ἔχυτον. Ἐπειὶ δὲ ἐνέργειαι τοῦ λόγου γενικαὶ καὶ σύσιδως διαφέρουσαι εἰσὶ τρεῖς· πρώτη μὲν ἡ νόησις τῶν ἀπλῶν τε καὶ ἀσυμπλέκτων· δευτέρα ἡ τῶν συμπεπλεγμένων νόησις· τρίτη, ἡ ἐκ τῶν συμπεπλεγμένων, τις καὶ μεταβατική, καὶ διεξοδική τοῦ λόγου καλεῖται· ἐνέργεια 20 αὕτη, δ' ἀν εἴη ἡ διανοητική καὶ συλλογιστική, ἡ καὶ ἀλλως, κατά τινας, πρώτη μὲν τὸ λαμβάνειν, δευτέρα δὲ τὸ συνισθέναι, τρίτη, δὲ τὰ συντεθειμένα πρὸς ἀλλήλα παραβάλλειν· καὶ σύνδεν διαφέρει σύντως ἡ ἐκείνως λέγειν· ὁ αὐτὸς γάρ ἐστιν ἐκατέρας τῆς διαρέσεως σκοπός· ἐπειὶ τοίνυν

* A = Vaticannus 2223, f. 69-146, copie autographe de Scholarios;

B = Matinensis 50, f. 66-129, copie autographe;

C = Parisinus 1941, f. 55-103, copie autographe.

ἐνέργειαι τοῦ λόγου καθόλου τρεῖς εἰσί, καὶ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἀρχαὶ δῆ μέρη τρία εἰσίν· ὡς γάρ διαρεῖται τὸ ὑποκείμενον ἕπιστήμης, καὶ τὴν ἐπιστήμην διαρεῖσθαι δεῖ τὸν περὶ αὐτό· Εἰσὶ δὲ ταῦτα αἱ τα κατηγορίαι λεγόμεναι καὶ τὸ περὶ ἔρμηνεῖς καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσα περὶ τοῦ συλλογισμοῦ πραγματεία, ὡν τὸ μὲν πρῶτον, αἱ κατηγορίαι δηλουντείς, διουλεύει τῇ πρώτῃ ἐνέργειᾳ τοῦ γοῦ· τὰ δὲ διεύτερον, τὸ περὶ | ἔρμηνεῖς f. 69v σηλαδή, τῇ διευτέρᾳ τοῦ λόγου ἐνέργειᾳ ὑπερβετεῖ· τὸ δὲ τρίτον, τὴν πᾶσα περὶ τοῦ συλλογισμοῦ πραγματεία, πρὸς τὸν τρίτην ἐνέργειαν τέτακται. Περὶ μὲν οὖν τῶν μερῶν τῆς λογικῆς τῶν τῇ διευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἐνέργειᾳ τοῦ λόγου ὑπερβετούντων μαρτυρούν, ἐξαντὶ Θεός θέλη, πραγματευσόμεθα· 10 ἀλλὰ γοῦ, μετὰ τούτων περὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐπ' αὐτῇ λόγους, εἰς τὴν ἐξηγησιν τοῦ βιβλίου τῶν κατηγοριῶν ἐρχόμενοι, δὲ δὴ πρῶτον τῆς λογικῆς μέρος ὅν, τῇ πρώτῃ ἐνέργειᾳ διουλεύει τοῦ λόγου, τοις ἐστιν τῇ τῷ ἀπλῶν τε καὶ ἀσυμπλέκτων νόησις καὶ ἀντιληψίς, ζητοῦμεν περὶ τούτου τοῦ βιβλίου τῇ τοῦ μέρους τῆς λογικῆς τὸ τέτταρα αἴτια, τὸ ἐπι πάσης πραγματείας ζητεῖσθαι διφείλοντα, τὸ τε ὄλον δηλουντείς καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ τελετὴν καὶ τὸ εἰδικόν.

Τὸ οὖν μὲν οὖν αἴτιον αὐτοῦ ἐστιν αἱ δέκα πρῶται ἐπίνοιαι, ἐν αἷς πάνται τὰ διατάξειν εἰσίν· ὥστε ἐν μὲν τῇ σύστιχῃ ἐν εἶναι πάντας τὰς οὐσίας, τὰς δὲ ποσότητας πάντας ἐν τῇ ποσότητι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμοιων. 20 Καὶ τοῦτο μὲν κατά τινας· κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν τῶν ἐξηγησιῶν δόξαν, ἐμοὶ δὲ δικεῖν καὶ ἀκριβεστέρων, ὄλον δὲστιν αἴτιον ἐν τῷ βιβλίῳ τὸ δην, τὸ λεκτὸν καὶ ἀσύμπλεκτον καὶ ἐν γένει ταχτὸν κατὰ τὸ ἐπί καὶ ὑπό, τουτέστι· κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου.

"Οτι μὲν οὖν τὸ ὑποκείμενον τοῦ βιβλίου τούτου ἐστὶ τὸ πραγματικῶς τὸ δην, δηλοῖ μὲν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ λέγων τὸ ἀληθῆς καὶ ἔξω τῆς ψυχῆς διειστὰς διαφορὰς κατηγορίας· δηλον δὲ καὶ τῷ λόγῳ· διπερ γάρ ἐστι διαφορὰ τοῦ πραγματικῶς δητος ἐστὶ πραγματικῶς δην· ἀλλ' αἱ κατηγορίαι διαφοραί εἰσι τοῦ πραγματικῶς δητος, ὥστε τῇ οὐσίᾳ, τῇ ποσότητι, τῇ ποιητικῇ καὶ αἱ λοιπαὶ αἱ κατηγορίαι· ἀρα τοις πραγματικῶς δητα· αὕτα δέ εἰσιν ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου· ὥστε δηλον, διτις ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου τὸ πραγματικῶς ἐστιν δην.

Εἰ δέ τις λέγοι πρὸς τοῦτο· καὶ μή τὸ ἐλέγετο πρότερον ὑποκείμενον τῆς λογικῆς εἶναι τὸ δην τοῦ λόγου· δὲ δὲ αὐτὸς | λόγος περὶ τοῦ δην f. 70 καὶ τοῦ μέρους, ὥστε καὶ τοῦ παρόντος βιβλίου τὸ ὑποκείμενόν ἐστι τὸ δην τοῦ λόγου· λέγω δὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου οὔτε δην ἐστι τοῦ λόγου ἀπλῶς, οὔτε δην τοῦ πράγματος ἀπλῶς· εἰδέναι γάρ δεῖ, δτι αἱ κατηγορίαι δύνανται λαμβάνεσθαι διχῶς· τῇ καθὸ σημαίνει τῇ κατηγορίᾳ

τὸ γενικώτατον ἐν τινὶ συστοιχίᾳ, η̄ καθὸ σημαίνει ὅλην αὐτὴν τὴν συστοιχίαν ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου ἀχρὶ καὶ τοῦ ἀτόμου. Καὶ δὲ πρῶτος τρόπος πάλιν διπλοῦς ἔστιν· η̄ γὰρ σημαίνει τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποκείμενον τῇ ἐπίνοιᾳ τοῦ γενικωτάτου, η̄ τὴν ἐπίνοιαν αὐτήν. Εἰ μὲν οὖν θεωρεῖται κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον η̄ κατηγορία, ἔστι τι πρᾶγματικόν, καὶ οὕτως ἔστι διαφορά τις τοῦ πρᾶγματικῶς ὄντος η̄ κατηγορία, ὡς εἴρηται, οἷον η̄ οὐσία, η̄ ποσότης καὶ αἱ λοιπαί. Εἰ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον, ὃν τι τοῦ λόγου ἔστι, διότι πᾶν γενικώτατον ἔστιν ἐπίνοιά τις δευτέρα ἐν τῷ συγκεκριμένῳ, ὡς ἐν τοῖς εἰς τὴν φιλοσοφίαν προλεγομένοις εἴρηται ὑφ' ἡμῶν. Ή δὲ διευτέρα ἐπίγοια ἔστιν διὰ τοῦ λόγου. Καὶ οὕτω μέν, εἰ νοεῖται κατηγορία αὐτὸς τὸ γενικώτατον ἐν τινὶ συστοιχίᾳ. Εἰ δὲ θεωρεῖται η̄ κατηγορία καθὸ σημαίνει τὴν συστοιχίαν ὅλην ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου μέχρι τοῦ ἀτόμου, καὶ τοῦτο πᾶλιν διχῶς δύναται θεωρεῖσθαι· ἐκεῖνα γὰρ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ τῇ κατηγορίᾳ η̄ θεωροῦνται καθὲ συντέτακτα κατὰ τὸν τῆς κατηγορίας τρόπον, τόν τε κοινότερον καὶ ἥττον κοινόν, καὶ κατὰ τὰς ἴδιότητας τοῦ κατηγορεῖσθαις καὶ ὑποκείσθαις, καὶ οὕτως η̄ κατηγορία ἔστιν ἐν τῷ τοῦ λόγου, διότι καὶ δὲ τρόπος τοῦ κατηγορεῖσθαις καὶ ὑποκείσθαις ἔστιν ἐν τῷ τοῦ λόγου· σημαίνει γὰρ ἀναφορὰν εὐ τοῦ πρᾶγματος ἀλλὰ τῆς ἐπίνοιας. Εἰ δὲ θεωροῦντο ἐκεῖνα κατὰ τὰς πρᾶγματικὰς αὐτῶν ἴδιότητας, εἰσὶν ὄντα τοῦ πρᾶγματος, καὶ η̄ κατηγορία καθὸ σημαίνει τὴν τούτων συστοιχίαν οὕτω θεωρουμένην ἔστιν ἐν τοῦ πρᾶγματος. Καὶ ἐκ τούτων δηλόν ἔστιν, δτὶ η̄ κατηγορία οὐκ ἔστιν ἀπλῶς καὶ κατὰ πᾶσαν θεωρίαν ἐν τοῦ λόγου, ἀλλὰ πῆ, μὲν ἐν τοῦ λόγου, πῆ δὲ ὁν τοῦ πρᾶγματος.

f. 70* | Ἄλλα καθ' αὐτὴν μὲν ὅν ἔστι τοῦ πρᾶγματος· συνελκομένη δὲ εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ λογικοῦ, ὃν τοῦ λόγου γίνεται. Διὸ τοῦτο καὶ ἐλέγετο ὑποκείμενον τοῦθε τοῦ βιβλίου οὐχ ἀπλῶς τὸ ὅν, ἀλλὰ τὸ ὃν τὸ λεκτὸν καὶ ἀσύμπλεκτον, καὶ τὰ ἔξτις, δι' ὃν ὥσπερ διά τινων διαφορῶν συνέλκεται· καὶ εἰδοποιεῖται τὸ ἀληθῶς καὶ πρᾶγματικῶς ὃν πρὸς τὴν λογικὴν θεωρίαν. Εἰ δὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς λογικῆς, τουτέστιν δ συλλογισμὸς η̄ δ ἐπιστημονικὸς τρόπος, ὃν τοῦ λόγου ἔστιν ἀπλῶς καὶ δευτέρα ἐπίνοια, οὐ δεῖ θυμαζεῖν· οὕτω γὰρ δὲ μὲν ἀνθρώπος φυσικόν τι ἔστιν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτοῦ, η̄ ψυχὴ δηλούστι, οὐκ ἔστιν ἀπλῶς φυσικόν· οὐ γὰρ ἔχει τὰς ἴδιότητας τῶν φυσικῶν, γῆγεν τὸ κινεῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα, κατὰ τὸν Φιλόσοφον. Οὕτω γοῦν ἐγχωρεῖ καὶ τὸ μὲν ὑποκείμενον δλον τῆς λογικῆς εἶναι ὃν τοῦ λόγου, τὸ δὲ μέρος αὐτοῦ, διπερ ἔστιν αἱ κατηγορίαι, μὴ εἶναι ὃν τοῦ λόγου ἀπλῶς, ἀλλὰ πῆ, μὲν τοῦ πρᾶγματος, πῆ δὲ τοῦ λόγου.

Δεκτὸν μὲν οὖν εἴρηται τὸ ὃν διπερ ἔστιν ὑποκείμενον ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ, ἵνα δειχθῇ διεστις οὐχ ἀπλῶς ἔστι τὸ ὃν τὸ ἔξω τῆς ψυχῆς καὶ

πραγματικών ύποκείμενους ἐνταῦθα, ἀλλὰ καθό ἔστι λεκτόν, τουτέστι δυνάμενον λέγεσθαι. Καὶ τούτῳ διακρίνεται τὸ ἐνταῦθα ύποκείμενον τῶν ύποκειμένων τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἐν αἷς ἔστιν ύποκείμενον διοίως τὸ σὸν, ἀλλ' εὐ καθὸ λεκτὸν ἥγουν κατὰ τὰς τοῦ λέγεσθαις ἴδιότητας, ἀλλὰ κατ' ἄλλας ἴδιότητας, οἷον ἐν τῇ φυσικῇ κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ κατὰ τὸν κοινότατον λόγου τοῦ συντος, καὶ ἐν ταῖς ἄλλας ὁμοίως. Καὶ εὐ λέγομεν κατηγορίαν ἄλλα λεκτόν, διότι αἱ κατηγορίαι εὐκ εἰσὶ μόνον ἐν τῷ γένει τῶν κατηγορεῖσθαι δυναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ύποκεισθαι δυναμένων. Ἀλλὰ κανόνις μέν εἰσιν ἐν τῷ γένει τῶν κατηγορουμένων, οὐ κανόνις εἰς ἐν τῷ γένει τῶν ύποκειμένων· αὕται γάρ εἰσι τὰ ἔσχατα τῶν κατηγορουμένων, ὡν κατηγορία συνωνύμως οὐδὲν ἄλλο κατηγορεῖσθαι δύναται, καὶ τοῦτο μέν, εἰ νοεῖται ἢ κατηγορία τὸ γενήκωτατον· εἰ δὲ γοεῖται κατηγορία ὅλη | ἢ συστοιχία, κανόνις ἐστὶν ἐν τῷ f. 71 γένει τῶν κατηγορουμένων καὶ ύποκειμένων· τὰ γάρ ἐν τῇ κατηγορίᾳ της συστοιχίας καὶ κατηγορούνται καὶ ύποκεινται, πλὴν τῶν ἔσχατων, εἰς 16 θάτερον μόνον ύπαρχει, τῷ μὲν γενικωτάτῳ τὸ κατηγορεῖσθαι, τῷ δὲ ἀτόμῳ τὸ ύποκεισθαι· ὅστε δὲ ἐλέγομεν τὸ διν τὸ λεκτόν, δεῖ νοεῖν τὸ δυνάμενον λέγεσθαι, τουτέστιν ἢ κατηγορεῖσθαι κατὰ τινος, ἢ ύποκεισθαι τινί, ἀγαθοῦ τοῦ κατηγορεῖσθαι καὶ ύποκεισθαι λαμβανομένου τοῦ λέγεσθαι· Ταῦτα δὲ δῆλοι καὶ Ἄριστοτέλης ἐν προσαμίσιοις εὑθὺς διέ μὲν τοῦ εἰπεῖν· 20 „Ομώνυμα λέγεται καὶ συνώνυμα λέγεται καὶ παρώνυμα λέγεται“, χωρίσας τὸ ύποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας τῶν ύποκειμένων τῶν ἄλλων πραγματειῶν, καὶ δεῖξας δὲ περὶ τοῦ συντος καθὸ λέγεται καὶ περὶ τῶν δέκα διντῶν ὡς λεγομένων συστει, καὶ πάλιν τῶν λεγομένων τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεσθαι, τὰ δὲ ἔνει συμπλοκῆς ἐπάγων, διακρίνει τὸ ύποκεί- 25 μενον τούτου τοῦ βιβλίου τοῦ ύποκειμένου τοῦ Περὶ ἑρμηνείας· καὶ παράδειγμα τῶν ἔνει συμπλοκῆς λεγομένων τίθησι τὰ κατηγορούμενα καὶ τὰ ύποκείμενα χωρίς, οἷον ἔνθρωπος, βοῦς τρέχει, γάλα· καὶ πάλιν τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἔκαστον, φῆσίν, ἢ οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσόν, καὶ τὰ ἔξτης· ὅστε δῆλον ἐκ τούτων, διτι τὸ ύποκείμενον ταύτης 30 τῆς πραγματείας τὸ διν ἐστι τὸ λεκτόν, τουτέστι τὸ κατηγορεῖσθαι καὶ ύποκεισθαι δυνάμενον.

Ἄσύμπλεκτον δὲ εἰρηται τοῦτο τὸ διν, διπερ ἐστὶν ύποκείμενον ἐνταῦθα, πρὸς διατάσσολήν τοῦ ύποκειμένου τοῦ Περὶ ἑρμηνείας, διπερ ἐστὶ συμπλεγμένον· ἢ γάρ οὐσία καὶ ἢ ποσότης καὶ τὰ λοιπά εἰσιν ἀπλα δητα, διότι, 35 ὡς φησιν ὁ Φιλόσοφος, οὐδὲν συμπεπλεγμένον ἐστὶν ἐν γένει· τὸ γάρ οὐδὲν λευκὸν ἐν οὐδενὶ γένει· ἐστίν.

Τακτὸν δὲ ἐν γένει εἴρηται, διότι οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ κατηγορία τὸ συναγόμενον ἐκ τῶν διντῶν ύπὸ τὴν κατηγορίαν συστοιχίαν, διτι τὰς τίθενται· ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου· καὶ ἕτεροι· 40

τὸ ἐν γένει τακτὸν ὥσπερ ἐσχάτη καὶ εἰδοποιὸς διαφορὰ τοῦ ὑποκείμενου τῆς πραγματείας ταύτης.

f. 71° Πρόσκειται δὲ | τῷ ἐν γένει τακτῷ τὸ κατὰ τὸ ἐπὶ καὶ ὑπὸ πρὸς διάκρισιν τοῦ ὑποκείμενου τῶν μετὰ τὰ φυσικά. Ἐστι μὲν γάρ καὶ τῇ διετὸς τὰ φυσικὰ ὑποκείμενον τὸ λεκτὸν καὶ αἰσύμπλεκτον ὃν καὶ ἐν γένει τακτόν, οὗ δὴ τὰς ἴδιότητας καὶ ὁ θεολογικός, ὥσπερ ὁ λογικός, θεωρεῖ· ἀλλὰ διαφέρει, διὶ μὲν τῷ μετὰ τὰ φυσικὰ διορίζεται περὶ τοῦ ὄντος κατὰ τὸν κοινότατον αὐτοῦ λόγον, καὶ οὐ καθό ἐστι δυνάμενον κατηγορεῖσθαι· ἢ ὑποκείσθαι δὲ οὔτως.

¹⁰ Δει γάρ εἰδέναι, διὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ καὶ τῆς λογικῆς ἐστι τὸ αὐτό, διὸ κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἔχουσι γάρ τὰς αὐτὰς πραγματικὰς ἴδιότητας, οἷον καὶ ὁ λογικός ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ὁ θεολογικός ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ θεωρεῖ περὶ τῆς οὐσίας, διὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ σύντα τῷ ἀριθμῷ ἔχεται· ἐστι τῶν ἐναντίων κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολήν, καὶ δια τοιαῦτα. ¹⁵ Ωσαύτως καὶ περὶ τῆς ποιότητος, διὶ κατ' αὐτὴν διμοιόν τι καὶ ἀνόμῳν λέγεται· διμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἀλλων, ἀπερ εἰσὶ πάντα πραγματικὰ τῶν κατηγορῶν ἴδιότητες. ²⁰ Οσον οὖν κατὰ τὸ πρᾶγμα, τὸ αὐτό ἐστιν ὑποκείμενον ἐν ἀμφοτέραις τῇσιν τὰ δύντα καὶ αἱ κατηγορίαι, ἀλλὰ διαφέρουσιν διον πρὸς τοὺς εἰδικοὺς λόγους, διότι ὁ λογικός θεωρεῖ τὰς κατηγορίας κατὰ τὸν τρόπον τὸν κατηγορικὸν προγρουμένως, ἀλλ' ἐπομένως θεωρεῖ ταύτας καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως, διότι τοι γνῶσις τῶν κατηγορῶν κατὰ τὸ ὑπαρκτικὸν αὐτῶν εἶναι πολὺ τι συμβάλλεται πρὸς τὸ γνῶσαεν αὐτάς, καθ' ὃ ἐπ' αὐτῶν αἱ διέντεραι θεμελισθνται ἐπίνοιαι. Διὸ τοῦτο καὶ τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας ἐστὶ κατηγορία εἰδικῶς. ²⁵ Άλλα ὁ θεολογικός θεωρεῖ τὰς κατηγορίας, καθό εἰσι διαφοραὶ τοῦ ὄντος, ἐπειδὴ πρόκειται αὐτῷ θεωρεῖν τὸ ὃν καθό δη καὶ τὰς διαφορὰς καὶ τὰ μέρη τοῦ τοιούτου ὄντος καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἴδιότητας· ἔχει γάρ καὶ τὸ ὃν καθό δη ἀρχὰς τε καὶ ἴδιότητας καὶ μέρη καὶ διαφοράς, ὥσπερ καὶ ὁ ἀριθμὸς καθό ἀριθμὸς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ώς τῷ Φιλοσόφῳ διοκεῖ. Διὸ τοῦτο καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ

f. 72 σὸν ἐστι κατηγορία εἰδικῶς. ³⁰ Οἵτεν εἰ τις | μέλλει τὴν ἐν τῇ λογικῇ κατηγορίαν καὶ τὴν ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ διεστήσῃ καὶ τὸ ὃν, ὅριονταν εἴτε τοι γνῶσις λογική, κατηγορία ἐστὶ συστοιχία τῶν κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκείσθαι δυναμένων, ἢ πράγματα ταπτόμενα κατὰ τὸ ἀνότερον καὶ κατώτερον, διαίτην γνυται διὸ τὸ ἐπὶ καὶ ὑπό κατηγορία δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ ἐστιν αὐτὸς τὸ πρᾶγμα, καθό ἐστι διαφορὰ τοῦ ὄντος. Καὶ διὸ τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸς πρᾶγμα ἀλλως καὶ ἀλλως θεωρεῖται ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ καὶ τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ, πρὸς διλωτιν τῆς τοιαύτης διαφορᾶς προσετέθη τὸ κατὰ τὸ ἐπὶ καὶ ὑπό.

⁴⁰ Διαφέρει δὲ τὸ ὑποκείμενον τούτου τοῦ βιβλίου τοῦ ὑποκείμενου

τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς, ὅτι ἐταῦθα διορίζεται ὁ Φιλόσοφος, περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ποιότητος καὶ τῶν λοιπῶν καθό εἰσι πράγματα, ιστάμενα μέντοι οὐ πό τις· εἶπονοί αἱς διευτέρας· φαίνεται γάρ, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Φιλόσοφος, ἀφοριζόμενος τὰς ἴδιες τηταξ αὐτῶν, πράγματακαὶς ἀποδίδωσιν ἴδιότητας, δηλούνται· ὅτι ἡ οὐσία οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἄποτον, καὶ τὰς λοιπά. Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνεται περὶ τούτων ὡς ἐπιγοιῶν τινῶν ἔδρυμένων ἐν τοῖς πράγμασιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μλακοῦ αἰτίου.

Ποιηταὶ δὲ αἴτιοι τοῦτο τῷ βιβλίῳ ὁ Ἀριστοτέλης ἐστίν, καὶ γνήσιόν ἐστιν αὐτοῦ· μέμνηται γάρ αὐτοῦ πολλαχοῦ, καὶ μέρη τινὰ προστίθησιν ἐκ τούτου φανερῶς ἔντας· καὶ σίλλως τοῦτο διλόν ἐστιν ἐκ τῆς χρόνῳ βιβλίων θεμάτων ἀντίγνωσιν ψήφου καὶ μαρτυρίας· οὐδεὶς γάρ ἀντιλέγειν ἤξιόσει μὴ εἶναι σύντονον.

Δεῖ δὲ εἰδέναι· ὅτι παντὸς τεχνητοῦ διπλῆ, ἐστιν γάρ ποιητικὴ αἰτία· μία μὲν καθ' αὐτήν, τίτις ἐστὶν γάρ ἐπιστήμη, καὶ γάρ τέχνη, γάρ μπάρχουσα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ποιοῦντος· ἑτέρα δὲ κατὰ συμβεβηκός, αὐτὸς δὲ τεχνίτης ὁ τὴν ἐπιστήμην ἔχων.

Τελικὸν δὲ αἴτιον γάρ γνῶσίς ἐστι τῷ μπείρων διγνώμην, καθό εἰσιν ὕρισμένα καὶ πεπερασμένα ἐν δέκα γένεσιν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ προσεγένετον τέλος· πέρρω δέ ἐστιν γάρ γνῶσις τῶν περὶ τοῦ μπεικτικοῦ συλλογισμοῦ παραδιδομένων· περρώτατον | δὲ γάρ γνῶσις τῆς διλῆς φιλοσοφίας.

Εἰδεικὸν δὲ αἴτιόν ἐστι διπλοῦν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς σύγχρονοις βιβλίοις, τίγουσι τὸ εἶδος τῆς πράγματείας καὶ τὸ εἶδος τῆς μεταχειρίσεως· ὃν τὸ μὲν εἶδος τῆς πράγματείας ἐστὶν εἶδος ἐνδότερον, τὸ δὲ τῆς μεταχειρίσεως εἶδός ἐστιν εἶδος ἐξωτερικόν. Τὸ μὲν οὖν τῆς μεταχειρίσεως εἶδος, τουτέστιν ὁ ποιητικὸς τρόπος φένταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης, ἐστὶ πενταπλοῦν· διαιρετικόν, δριστικόν, παραδειγμάτων ἐκθετικόν καὶ κανονιστικόν· τίθησι γάρ πολλάκις καὶ κανόνικες καὶ ἀξιώματα· καὶ ἀποδεικτικόν· πολλαχοῦ γάρ καὶ ἀποδείκνυσι. Τὸ δὲ εἶδος τῆς πράγματείας, διπερ συγγίσταται ἐν τῇ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσει τοῦ βιβλίου, ἀπ' αὐτῆς τῆς διαιρέσεως τοῦ βιβλίου φανερὸν γενήσεται.

Leçon II.

ΣΕΥΤΕΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

Προσιόντες τοῖνυν τῷ εἶδει τῆς πράγματείας λέγομεν, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο διαιρεῖται εἰς τρία· εἰς τὰ πρὸ τῶν κατηγορίων, εἰς αὐτὰς τὰς κατηγορίας καὶ εἰς τὰ μετὰ τὰς κατηγορίας· ὃν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαι-

1 τοῦ βιβλίου répété avant τῆς Πορφυρίου C

δ τὸ αντί τον om C